

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI LAUSUNTO

Snellmaninkatu 1 A

PL 20 00023 VALTIONEUVOSTO

23.9.2003

Dnro 17/20/03

Oikeusministeriö

PL 1

00131 HELSINKI

Oikeusministeriö
25.09.2003
Oel 38, 41, 2002
OM030:00/2002
Jauo

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö
16.7.2003 dnro 38/41/2002

Asia:

Lausuntopyyntö oikeudenkäynnin
julkisuus hallintolainkäytössä
- työryhmän mietinnöstä

Oikeusministeriö on kirjeellään 16.7.2003 dnro 38/41/2002 pyytänyt oikeuskanslerin lausuntoa oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä - työryhmän mietinnöstä.

Mietinnöstä ilmenee, että työryhmän ehdotukset ovat vielä tässä vaiheessa periaateluontoisia, joten lausunnon osin on keskitytty vain pääkohtiin. Yleisenä huomiona totean, että työryhmä on perusteellisesti selvittänyt ja pohtinut hallintolainkäytön erityispiirteitä ja niiden merkitystä oikeudenkäynnin julkisuudelle hallintolainkäytössä.

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietinnössään (KM 2002:1) esittämää yhtenäistä oikeudenkäynnin julkisuuslakia voidaan lähtökohtaisesti sinänsä pitää perusteltuna ratkaisuna. Koska hallintolainkäyttöön sisältyy kuitenkin erityispiirteitä hallintomenettelyn jatkona ja koska hallintolainkäyttöprosessia edeltänyt hallinto yleisimmin ovat viranomaisaloitteisia, voidaan myös työryhmän erilliskäytös puoltaa. Hallintolainkäytössä ratkaistaan myös sellaisia yksilön perustoimeentuloturvaan kuuluvia tai esimerkiksi hänen vammaisuutensa perusteella myönnettäviä etuuksia, joiden käsittelyn yhteydessä joudutaan selvittämään mm. terveydentilaan ja esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkuuteen liittyviä tietoja, jotka ovat julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä ilman lisäedellytyksiä (vahinkoedellytystä). Tässä yhteydessä kiinnitän huomiota siihen, että julkisuuslain salassapitosäännöksissä on lukuisia vahinkoedellytyslausekkeita, joita on lisäksi kahta laatua. Hallintoprosessissa olisi näidenkin soveltaminen käsitykseni mukaan perusteltava.

Työryhmän ehdotusta siitä, että asiarekisteriin merkittävä tieto tulisi voida pitää salassa myös, jos se on tarpeen tuomioistuimen päätöksen perustelujen mahdollisimman laajan julkisuuden toteuttamiseksi, voidaan käsitykseni mukaan pitää perusteltuna. Voin omalta osaltani yhtyä työryhmän näkemykseen siitä, että tuomioistuimen ratkaisun sisällön ja sen perustelujen mahdollisimman laaja julkisuus on tärkeää silloinkin, kun perusteluihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja ja että henkilön tai yrityksen nimi- tai tunnistetietojen julkisuudelle ei sen sijaan ole tällaisessa tilanteessa yhtä painavia perusteita.

Mitä tulee siihen työryhmän ehdotukseen, että päätöksen tehneellä hallintoviranomaisella olisi oikeus olla läsnä suljetussa suullisessa käsittelyssä, totean, että tuomioistuimelle voisi olla aiheellista varata perustellusta syystä mahdollisuus poiketa tästä säännöstä.

Eräänlainen erityispiirre ovat tapaturmavakuutuslainsäädäntöön perustuvat korvausasiat, joissa vakuutuslaitoksen päätöksestä on muutoksenhaku tapaturmalautakuntaan ja edelleen vakuutus oikeuteen. Näiden asioiden muutoksenhaussa sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Kysymyksestä oikeudesta korvaukseen voi kuitenkin hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, joka valitusluvan myöntäessään ja valitusasian ratkaistessaan soveltaa oikeudenkäymiskaarta. Jos tulevaisuudessa päädytään erillisiin oikeudenkäynnin julkisuutta hallintolainkäytössä koskeviin säännöksiin, julkisuuskysymys samassa asiassa ratkaistaisiin siis eri oikeusasteissa eri perustein. Pidän aiheellisena, että jatkovalmistelussa myös tätä asiaa selvitettäisiin.

Oman toimialani kannalta ehdotuksella ei käsitykseni mukaan ole erityisiä vaikutuksia.

Oikeuskansleri

Paavo Nikula

Vanhempi
oikeuskanslerinsihteeri

Jaana Hemminki